

NAUTA'S VAN WOUDSEND

TER ZEE EN TE LAND

1650 – 1828

HOOFDSTUK 000.2

NAUTA'S VAN WOUDESEND

ter zee en te land

Lolle Piebe de Boer
Cees de Graaff

Contact:

nautawoudsend2@gmail.com

www.nautawoudsend.nl

INLEIDING

Dit is een reconstructie van de geschiedenis van een familie, die eeuwenlang leeft, woont en werkt rond het dorp Woudsend in de Grietenij en latere gemeente Wymbritseradeel in Friesland. Het is een verhaal over schippers en hun familie en dorpsgenoten, gebaseerd op feiten, verhalen en anekdotes uit vele documenten, boeken, akten, verklaringen, krantenberichten, rechtszaken en veel scheepsinformatie (en, eenmalig, bij het verhaal over Lolle Harings Nauta, op mondelinge familieoverleveringen).

Het tekent hoe de loop der gebeurtenissen voor veel families in dit dorp in de 17^e, 18^e en 19^e eeuw in de Zuidwesthoek moet zijn geweest. De eerste geschreven bronnen vinden we vanaf het eind van de 17^e eeuw, daarna komen er gaandeweg meer bronnen en wordt de informatie uitgebreider.

De “generieke” Friese familie in dit verhaal wordt belichaamd door de Nauta-familie uit Woudsend. Jelle Jurjens neemt in 1732 de achternaam “Nauta” aan. In voorkomende gevallen zullen we soms voor de duidelijkheid ook oudere stamboomgeneraties met “Nauta” aanduiden.

Benadrukt wordt, dat de Nauta's als zodanig niet uniek zijn in de rol van een Woudsender familie in deze tijd, een aantal andere families uit het dorp maakt dezelfde ontwikkeling door en maakt vergelijkbare keuzes in de loop der tijden.

De Nauta-familie is van oorsprong (al sinds ca de 15^e eeuw) afkomstig uit het Friese agrarische waterland, een aantal zonen verandert aan het eind van de 17^e en in de 18^e eeuw (tijdelijk) het boerenleven voor een zeevarend en ondernemend leven.

Vanaf het begin van de 18^e eeuw komt de scheepvaart en scheepsbouw in het dorp Woudsend tot grote bloei. Niet alleen met de vaart in Friesland zelf en op Holland, de dorpschippers van de Zuidwesthoek gaan zich naar het noorden begeven, naar de Kleine Oost (noordkust van Duitsland), Denemarken en Noorwegen en gaandeweg vanaf 1713 ook naar de Oostzee en zuidelijke landen, naar Frankrijk, Spanje en Portugal en in de Middellandse zee.

De as van dit verhaal wordt gevormd door drie generaties zeevarende "Nauta's".

1. Jurjen Reiners is rond 1705 aantoonbaar actief als grootschipper. Hij maakt de opkomst en het begin van de bloei van zeevarend Woudsend mee.

2. zijn zoon Jelle Jurjens geldt als dorpspionier voor de reizen naar de Oostzee. Ook zijn broers Gosse en Oebele Jurjens zijn kofschippers van het eerste uur.

2a. Jelle Jurjens heeft geen zonen die naar zee gaan, Haring Jelles Nauta is boer in Woudsend.

3. Haring Jelles Nauta's zoon schipper Lolle Harings gaat rond 1779 naar zee. Na een eeuw van bloei en stabilisatie, treedt het verval in de Friese scheepvaart na de vierde Engelse oorlog en tijdens de Napoleontische tijd in. Lolle maakt deze neergang mee en stopt in 1802 na een periode van internering in Engeland definitief met varen en wordt ondernemer en daarna, vanaf 1810, wordt hij boer in Ypecolsga.

(Na hem is het gedaan met de zeevarende Nauta's, zij blijven op de wal. De Nauta-schippers zijn historie geworden)

Daarnaast zijn "wal"-familieleden beschreven, indien over hen voldoende informatie gevonden is.

Een aantal "Nauta"-personen heeft geen eigen hoofdstuk gekregen, bij voorbeeld de vele jong gestorven kinderen, een aantal "huisvrouwen" en Reinder Jelles Zoethout, zoon van Jelle Jurjens Nauta, waarover in Zoethout-publicaties al is geschreven.

Voor de geschiedenis van Woudsend, verwijzen we graag naar de website www.Woudsendonline.nl en de Woudsender Historische Kring.

De auteurs laten de reconstructie louter berusten op verifieerbare feiten, controleerbare bronnen en aanwijsbare documenten (non-fictie). Aan de verleiding om het geheel min of meer te romantiseren is veel weerstand geboden.

Het toekomstige deel twee van "Nauta's van Woudsend" (Te land) zal het verhaal van de 19^e eeuw (1828) tot omstreeks het jaar 1900 beschrijven. De Nauta's zullen zich in deze periode niet meer op zee begeven. Hun werkzame levens zijn dan uitsluitend op de wal gericht, ze zijn dan vaklieden, handelaars, kooplieden en agrariërs.

Deel twee zal later (waarschijnlijk in 2014) worden toegevoegd.

.....

Refertes (en dank aan:)

Nationaal archief te Den Haag
Koninklijke bibliotheek te Den Haag
www.kranten.kb.nl
www.archiefleeuwardercourant.nl
Tresoar te Leeuwarden (voor deze: ook alle deelnemers aan het Sonttol-project)
Gemeentelijk Archief van Amsterdam (notarieel archief en andere archieven)
Fries scheepvaartmuseum te Sneek
Fryske Akademy
Sonttol-registers
www.nauta.be
www.genpage.nl
www.woudsendonline.nl
Wumkes Kroniek

